

Сіроштан К.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 016 Спеціальна освіта,
спеціалізація 016.01 Логопедія
освітньо-професійна програма Логопедія
Факультет психології, соціальної роботи
та спеціальної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
kasiroshstan.fpsrso22@kubg.edu.ua

Павлюк Р.,

заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи,
доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,
Факультет психології, соціальної роботи
та спеціальної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент
r.pavliuk@kubg.edu.ua

ORCID iD 0000-0002-8957-6158

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ЩОДО НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Анотація. У запропонованій статті висвітлено особливості просвітницької роботи в територіальній громаді щодо надання логопедичних послуг. На основі теоретичного аналізу наукової та методичної літератури вивчено історичний розвиток, особливості та становлення надання логопедичних послуг та логопедії як науки в цілому. Визначено, що логопед може здійснювати корекційну, діагностичну, профілактичну та просвітницьку роботу, але особливий акцент у цьому процесі визначено на важливості роботи логопеда в територіальній громаді щодо просвітницької діяльності, співпраці з батьками та підвищення рівня їхньої педагогічної культури. З метою вивчення обізнаності мешканців територіальних громад (дорослих осіб, які мають дітей) було проведено опитування щодо надання логопедичних послуг. Отримані результати дослідження засвідчили, що багато батьків мають певне розуміння особливостей розвитку мовлення дитини. Більшість відповідей вказують, що батьки розуміють, коли дитина повинна почати висловлювати перші фрази та спілкуватися. Загальною тенденцією є бажання батьків бути освіченими та інформованими про розвиток мовлення своїх дітей. Важливо підтримувати цю мотивацію батьків і забезпечувати їхній доступ до надійних та достовірних інформаційних ресурсів. Інформовані батьки можуть бути більш успішними у вирішенні питань мовленнєвого розвитку своїх дітей та сприяти їхньому успіху в цій сфері. Дослідження підкреслило важливість інформаційної роботи з батьками, спрямованої на поширення знань про роль логопеда та наявність логопедичних послуг для дітей у громаді.

Ключові слова: просвітницька робота; територіальна громада; логопедичні послуги; логопед; порушення мовлення.

© Сіроштан К., Павлюк Р., 2023

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023

Вступ. Стрімке збільшення кількості дітей з порушеннями мовлення є однією із актуальних проблем сьогодення. Однією причиною пізнього виявлення мовних порушень є необізнаність батьків та невчасне звернення до фахівців. З розвитком логопедичних послуг суспільство

почало приділяти більше уваги до раннього виявлення, профілактиці та вчасній корекції мовних порушень.

Поряд із цим, з розвитком територіальних громад, було створено логопедичні пункти, Інклюзивно-ресурсні центри, де фахівці почали

надавати послуги щодо виявлення порушень та їх корекції. Вчасне звернення по логопедичні послуги та вчасний логопедичний вплив залежить від знань про мовний розвиток дитини, причини порушень та коли потрібно звернутися до спеціаліста. Просвітницька робота логопеда є важливою складовою щодо популяризації логопедичних послуг та формування базових логопедичних знань у батьків.

Метою статті є вивчення особливостей просвітницької роботи в територіальній громаді щодо надання логопедичних послуг та розроблення алгоритму надання таких послуг.

Завдання статті полягають у теоретичному дослідженні сутності просвітницької роботи щодо надання логопедичних послуг в територіальних громадах; вивчення стану обізнаності батьків щодо сутності логопедичних послуг та їх надання в територіальних громадах; розроблення методичних рекомендацій щодо організації просвітницької роботи стосовно надання логопедичних послуг в територіальних громадах.

Аналіз сучасних досліджень засвідчив позитивний про актуальність розглядуваного питання, проте переконливо доводить про деякий брак наукових розвідок про особливості просвітницької роботи в територіальній громаді щодо надання логопедичних послуг.

У своїх роботах науковці О. Безпалько (Безпалько О.В., 2005), І. Зверева (Зверева І.Д., 2008), В. Шахрай (Шахрай В.М., 2012), З. Шевців (Шевців З.М., 2017) та інші висвітлюють важливість просвітництва, як невід'ємної складової роботи педагога. Поряд із цим, В. Кисличенко (Кисличенко В.А., 2020) розкриває особливості роботи логопеда з батьками та наголошує на важливості обізнаності батьків щодо мовних порушень у дітей задля вчасного виявлення та прискорення логопедичного впливу на дитину.

А. Кравченко (Кравченко А.І., 2021) акцентує на важливості педагогічної компетентності батьків задля ефективного корекційно-логопедичного процесу з дітьми. На її думку, основне завдання при роботі з батьками є знайомство їх з віковими та індивідуальними особливостями розвитку дітей з мовними порушеннями.

О. Ласточкіна, О. Лянна, В. Литвиненко (Ласточкіна О., Лянна О., Литвиненко В. (2019) характеризують індивідуальні та колективні форми корекційно-логопедичної інформації, для ефективного забезпечення комунікації логопеда та батьків. На їх думку, інформаційний вплив на батьків сприяє: формуванню знання про віковий розвиток дитини; вміння розрізняти норму та порушення мовлення; володіти базовими знаннями про розвиток дитини.

З огляду на вище викладене, просвітницька робота в територіальній громаді є важливою для актуалізації знань та поінформованості бать-

ків щодо можливих мовних порушень у дітей та логопедичних послуг, які надаються в територіальній громаді

Виклад основного матеріалу. Історія становлення логопедичних послуг загалом бере свій початок з часів античного світу. Перші уявлення про порушення мовлення та способи їх подолання були пов'язані з природними умовами життя стародавньої людини, з її фізичним здоров'ям, містикою та релігією, з вірою в надприродні сили. Подальше вивчення та накопичення наукових знань в Стародавньому світі призвели до того, що мовленнєві порушення розглядалися поруч із ушкодженнями фізичного здоров'я й хворобами.

Людство звернуло увагу на вади у розвитку мовлення, що знайшло своє відображення у спеціальних трактатах та релігійній літературі. Перші спроби зрозуміти причини мовленнєвих порушень та їх від диференціювати знайти шляхи подолання зустрічаються у роботах медиків починаючи з Х ст. У працях Гіппократа, Галена, Аристотеля, Цельса відображені питання діагностики мовленнєвих порушень, їх класифікації, поясненні причин їх виникнення, та прийоми лікування та корекції (Козинець О.В., Линдіна Є.Ю., 2021).

Записи про порушення мови та мовлення існують протягом багатьох століть. Але, на жаль, ранні історичні документи негативно відображають ставлення людей до осіб з порушеннями мовлення. Наприклад, Ван Ріпер і Еріксон описували, що в римські часи людину, яка заїкалася, поміщали в клітку для розваги. За словами цих авторів, громадяни, що проходили повз, кидали монети в клітку людини, щоб змусити її заговорити. Наприкінці 1800-х років професія логопеда почалася як покликання певних професіоналів, зокрема лікарів, педагогів і ораторів, які були зацікавлені в тому, щоб допомогти іншим покращити своє мовлення. Американські лікарі навчалися під егідою європейських лікарів, які лікували людей з порушеннями мовлення. Найпоширеніші порушення мовлення, які тоді лікували, були заїкання і звукові помилки мовлення (артикуляція) (Green S.L., Scott C.M., 2011).

У Західній Європі у XVIII–XIX ст. з'являються дослідженнями присвячені проблемам порушення мовлення, якими займалися Р. Вуазен, І. Беме та ін. (Ковальчук Ж.М., 2020). Наукової літератури за часів Русі збереглося досить мало. Усі тодішні записи свідчать про вміння розрізняти мовленнєві порушення та лікувати як хвороби, застосовуючи обряди та знахарство (Губарь О.Г., 2011).

В Європейських країнах розвиток логопедичної допомоги взяв свій початок в Іспанії, а потім у Франції. Освіта глухих була першою галуззю прикладної логопедії, яка бере свій початок з XVI

ст. У XVIII столітті почали займатися із заїканням. Наприкінці XIX століття було створено клініки для педагогічної корекції осіб з порушеннями мовлення. Новітні розробки в медичній науці в другій половині XIX століття створили нові можливості діагностики та лікування мовленнєвих порушень. Близько 1900 року була заснована нова медична наука фоніатрія. У 1920-х рр. спеціальні логопедичні школи, а також логопедичні клініки були засновані в більшості країн Європи. У дослідженні логопедична допомога трактувалася як педагогічна частина яка має багато спільного з медичною наукою. У 1924 р. лікарі та логопеди об'єдналися та заснування Міжнародну асоціацію логопедії та фоніатрії і, нарешті, в 1930-х рр. логопедія стала самостійною професією (Raaijmakers M. et al., 1998).

Отже, на початку XX століття почалося відокремлення логопедії, як самостійної науки. В ці роки логопедичні послуги в Україні, набувають нових форм. Розпочалася корекція не лише заїкання, а й інших мовленнєвих порушень. Розпочалося обстеження учнів у загальноосвітніх школах, що вплинуло на якість опанування дітьми мовлення та підвищення успішності в навчанні (Шермет М.К., 2014).

Загалом, початок XX століття став поштовхом для розвитку педагогічної науки різних країн, що було пов'язано з дослідженнями особистості дитини в навчально-виховному середовищі. На території України, до її незалежності, наукові роботи в галузі логопедії були на базі Слов'янського державного педагогічного інституту та КДП імені О.М. Горького. У цих закладах розроблялися наукові розробки, які є основою для сучасних практичних та наукових знань про порушення мовлення у дорослих та дітей (Ковальчук Ж.М., 2020).

Логопедична допомога в Україні як галузь наукових знань допомога дітям, підліткам та дорослим з порушеннями мовлення пройшла довгий шлях розвитку, докорінна зміна розпочалася в 90-х роках XX ст. Це було зумовлено зміною світогляду та потребою визнання рівності дітей із психологічними порушеннями (Губарь О.Г., 2011).

Нині провідним завданням логопеда є надання кваліфікованої допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями. В наш час, увага науковців в галузі логопедичних послуг спрямована до раннього розпізнавання мовного недорозвинення та ранньої корекції. Логопедичні дослідження сконцентровані на детальному вивченні мовленнєвих порушень та виокремлення в логопедичній діяльності нового напрямку, який спрямований на ранньому логопедичному супроводі дітей з порушеннями мовлення (Щербаківа І., 2019).

Значущість раннього логопедичного супроводу та запобігання виникненню порушень мов-

лення у дітей впроваджуються в країнах Східної і Західної Європи. Розвиток цього напрямку зріс і в Україні з введенням інклюзивної освіти. Гострим питанням на сьогодні є організація ранньої корекції та діагностики порушень мовлення у дітей від 0 до 3 років та вдосконалення корекційної та психологічної допомоги дітям (Федорович Л.О., 2012).

Для результативного соціального розвитку суспільства, у тому числі й якісного надання логопедичних послуг, в наш час важливо зосередити увагу на вирішенні проблем соціального захисту та забезпеченні соціальних гарантій молоді та дітей; сприяти створенню умов для їхньої адаптації в соціальному середовищі — шкільному колективі, територіальній громаді, сім'ї тощо (Мороз О., 2008).

На сьогоднішньому етапі розвитку спеціальної психології, спеціальної педагогіки та логопедії приділяється велика увага до вивчення особливостей розвитку дітей та дорослих з обмеженими можливостями та з порушеннями мовленнєвого розвитку. Ще кілька років тому логопедичні послуги потребували змін в нормативній базі (Колосок, С.І., Бучна Н.Б., 2015).

Логопедичний супровід, як один з напрямів логопедичних послуг, складається із загальних завдань: попередження порушення мовлення; вчасне логопедичне втручання; допомога в формуванні мовлення дитини; просвіта батьків тощо. Важливою складовою логопедичного супроводу є робота сім'ї та логопеда дитини з раннього віку, яка передбачає профілактику мовленнєвого порушення та раннє втручання в разі його виявлення (Кисличенко В.А., 2017).

Батьки часто не звертають увагу на порушення мовлення у дітей. Вчасне та раннє звернення до спеціалістів допоможе швидше вирішити цю проблему.

Проаналізувавши історичний та сучасний аспекти щодо особливостей організації надання логопедичних послуг населенню, можна зробити висновок, що в громаді логопед може здійснювати корекційну, діагностичну, профілактичну та просвітницьку роботу. Але особливий акцент ми ставимо на важливості роботи логопеда в територіальній громаді щодо просвітницької діяльності, важливості співпраці з батьками та підвищення рівня їхньої педагогічної культури.

Поінформованість суспільства щодо логопедичних послуг допомагає створити сприятливе середовище для розвитку мовних навичок та забезпечити доступ до необхідної підтримки. Це допоможе у виявленні можливих мовленнєвих порушень та вчасне звернення за консультацією до спеціаліста (Skrypnyk T. et al., 2021).

Вивчення знань батьків щодо спектру логопедичних послуг, хто такий логопед та де надаються логопедичні послуги є на часі. Тому, для дослі-

дження цього питання нами була розроблена анкета щодо визначення сутності логопедичних послуг та їх надання в територіальних громадах. Анкета містила 27 запитань відкритого та закритого типу. Анкетування проводилась анонімно.

Дослідження проводилось в Миронівській територіальній громаді упродовж серпня-вересня 2023 року. У дослідження взяли участь 96 осіб.

Після завершення анкетування, нами був проведений кількісний та якісний аналіз результатів. Представимо деякі результати опитування батьків щодо поінформованості про надання логопедичних послуг в територіальній громаді.

Відповіді на питання «На Вашу думку, хто такий логопед?» свідчать, що: деякі батьки вважають, що логопед — це лікар (19 % (18) респондентів); 22% (21) осіб дали відповідь, що логопед — це педагог/вчитель; 34% (33) особи вважають, що це спеціаліст/фахівець; 25% (24) особи дали інші

відповіді на запитання, а саме: логопед — той, хто допоможе виявити дефекти мовлення дитини та навчить правильно вимовляти звуки, розмовляти чітко і зрозуміло, логопед це людина, яка займається розвитком та постановкою вимови звуків, людина, яка працює над корекцією мовлення та ін. (рис. 1.).

Для кращого розуміння, з якими проблемами та що може наштовхнути батьків звернутися до логопеда ми задали відповідне запитання. Дані, які ми отримали, згруповано відповідно до однакових та схожих відповідей та представлено в таблиці 1.

З таблиці видно, що батьки відзначають декілька основних ознак у розвитку дитини, які можуть їх наштовхнути на звернення до логопеда. Ця інформація свідчить про те, що багато батьків звертають увагу на розвитку мовлення у своїх дітей.

Таблиця 1.

Результати відповіді на запитання: «Які ознаки у розвитку дитини наштовхнуть Вас звернутися до логопеда?»

Відповідь респондентів	Оцінка у % (кількість відповідей)
Порушена звуковимова в дитини.	57 % (53)
Не дали відповідь на запитання.	14 % (13)
Дефекти в мовленні та погане мовлення.	13 % (12)
ЗГПР та ЗМР.	5 % (5)
Відсутність мовлення.	4 % (4)
Не чітка вимова слів, повільна мова, дитина не вимовляє та пропускає літери, або дитина взагалі не розмовляє.	2 % (2)
Порушена дикція.	2 % (2)
Не знаю.	1 % (1)
Якщо до 2-х років у дитини не з'явилося мовлення (дитина мовчить) або словник дитини налічує не більше 10 слів.	1 % (1)
Заїкання.	1 % (1)

У ході нашого дослідження ми з'ясували, чи знають батьки, де в Миронівській територіальній громаді надаються логопедичні послуги. Результати дослідження показують, що більшість, 59 % (57), знають, де надаються логопедичні послуги, а 41 % (39) — не знають, де можуть надаватися ці послуги в Миронівській територіальній громаді.

Також важливим в анкеті було питання про думку батьків в необхідності наявності логопеда в школі чи дошкільному закладі. Отримані дані показують, що 93% (89) вважають, що в навчальних закладах повинен бути логопед, а 6% (6) дали відповідь — ні, та 1% (1) опитаних байдуже. Взаємопов'язаним було наступне питання анкети: чи мають заклади освіти, які відвідують їхні діти, логопедів. 69% (66) батьків відповіли, що не мають логопеда в навчальному закладі, 17 % (16) має вчителя-логопедів в штаті

навчального закладу, 14 % (14) дали інші відповіді на запитання — не знаю.

Нам було важливо дізнатися, чи розуміють батьки особливості розвитку дитини, чи знають, з якого віку потрібно комунікувати з нею тощо. Дані, які ми отримали представлено на Рис. 2. 79% (76) опитаних батьків дали відповідь «з народження», 19 % (18) респондентів — з 6 місяців, відповідь «з першого місяця» дали 2 % (2) опитаних батьків.

Ми запитали у батьків, чи вважають вони, що відсутність мови в дитини до 3 років є приводом, щоб звернутися до логопеда. «Так» відповіли 74% (71) респондентів, відповідь «ні» — 24% (23) осіб, іншу відповідь («не завжди») дали 2% (2) батьків.

У контексті нашого дослідження важливо було дізнатися думку батьків, як вони вважають, чи логопед займається тільки постановкою звуків. «Так» — відповіли 20 % (19) респондентів, «ні» — 70% (67), інші варіанти відповідей — не знаю;

спілкування — це не тільки чіткість вимови звуків, але й спосіб комунікації. Відповіді типу «Логопед це фахівець з комунікації: він працює над жестами, мімікою, мовою та мовленням вашої дитинки; займається розвитком уваги, мислення, пам'яті; логопедичний масаж; виправляє мовні дефекти» надали 10% (10) опитаних батьків.

На наше запитання про вплив різних гаджетів на розвиток дитини, у тому числі і розвиток мов-

лення, відповіді розподілились так: «так» 74% (71) опитаних, відповідь «ні» 12% (12), інші відповіді (частково; не знаю; головна проблема нашого сьогоріччя; більше ні, ніж так; можливо) — 14% (13) респондентів.

Отримавши відповіді на запитання «Як Ви вдосконалюєте мову вашої дитини?», ми їх опрацювали та згрупували за схожими або однаковими відповідями. Результати подані у таблиці 2.

Таблиця 2.

Результати відповіді на запитання: «Як Ви вдосконалюєте мову вашої дитини?»

Відповідь респондентів	Оцінка у % (кількості)
Читанням книжок.	31% (30)
Спілкування.	24% (22)
Виправлення не вірної звуковимови слів, під час мовлення	14% (13)
Не дали відповідь	12% (11)
Вивчення віршів, чистомовок, скоромовок.	7% (7)
Заняття в ігровій формі, з використанням розвиваючих іграшок.	6% (6)
Заняття з логопедом	5% (5)
Книги, розмови, розвиваючі ігри, малювання.	1% (1)
Перегляд навчальних відео з логопедами.	1% (1)

Мовленнєвий розвиток — важливий процес для загального когнітивного розвитку дитини і є основою для навчання та соціалізації. Батьки можуть допомагати дитині у розвитку мови, спілкуючись, читаючи книги і розмовляючи з нею на різні теми. Також важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини і надавати їй можливість розвивати мову в своєму власному темпі.

У зв'язку із цим, ми поцікавилися в батьків, чи хотіли б вони більше дізнаватися про мовний розвиток дитини. 82% (79) відповіді «так», 12% (11) опитаних батьків — «ні», 6% (6) опитаних батьків дали інші відповіді на запитання: все, що потрібно, я дізнаюся; мені достатньо; немає потреби; можливо; не знаю.

Ми також запитали у батьків, чи вистачає їм знань про мовний розвиток дитини. Відповідь «так» дали 45% (43) батьків, відповідь «ні» — 47% (45) опитаних респондентів. Інше (базові знання є, які набуті в процесі займання з логопедом; не зовсім, треба вдосконалювати знання; не завжди) — 8% (8) опитаних батьків. Тож, ми поцікавилися у батьків, де вони черпають інформацію про мовний розвиток дитини. Відповідь Інтернет обрали 53% (51) опитаних батьків, спілкування з логопедами — 22% (21), інше — 25% (24) респондентів

Наявність фахівців-логопедів може відрізнятися в залежності від регіону. У деяких місцевостях може бути нестача логопедів, особливо в сільських районах або менш населених містах. Дефіцит логопедів може створювати труднощі для батьків, які шукають допомогу для своєї

дитини з мовними проблемами. Ми запитали у батьків, чи вистачає фахівців у територіальній громаді. «Так» відповіді 20% (19) опитаних, «ні» — 64% (62), інше (не знаю) — 16% (15) опитаних батьків.

Наступне питання було логічним — чи достатньо інформаційної просвіти надає територіальна громада щодо логопедичних послуг? «Так» — 20% (19) опитаних батьків, «ні» — 68% (65) респондентів, інше — 12% (12) батьків.

На запитання «Як Ви вважаєте, чи потрібно висвітлювати інформацію щодо надання консультацій логопедів та функціонування логопедичних пунктів в територіальній громаді?» відповідь «так» дали 97% (93), «ні» — 1% (1), інше (не знаю) — 2% (2) опитаних батьків.

Найзручніший спосіб отримання інформації зазвичай залежить від стилю навчання і особистих вподобань. Є декілька різних способів отримання інформації: Інтернет є загальним ресурсом для пошуку інформації, де є новини, статті, ресурси, інструкції та інше; за допомогою телефона можна отримувати інформацію через дзвінки або SMS-повідомлення, а також використовувати мобільні додатки для отримання актуальних новин та інформації; соціальні мережі, такі як Facebook, Telegram і Viber, часто мають групи і сторінки, де розміщується актуальна інформація, новини та оголошення. Розміщення інформації у групах навчальних закладів на соціальних мережах або в Інтернет-спільнотах може забезпечити доступність інформації для батьків та інших зацікавлених осіб; за допомогою повідомлень, можна надсилати та отримувати інфор-

мацію через особисті чати або месенджери, такі як WhatsApp або Telegram; онлайн-платформи, такі як веб-сайти, додатки для смартфонів і інші електронні ресурси, дозволяють отримувати та розміщувати інформацію в мережі Інтернет; засоби масової інформації (ЗМІ), такі як газети, телебачення та радіо, можуть використовуватися для широкого поширення інформації про події та новини в навчальних закладах; надсилання електронних повідомлень на електронні адреси навчальних закладів чи батьків може бути ефективним способом забезпечення прямого зв'язку

та надання важливої інформації; логопедичний пункт може створити спеціальні матеріали та інформацію для батьків щодо дитячого мовленнєвого розвитку; організація живих зустрічей, вебінарів, відеозаписів та лекцій може створити можливість для батьків отримувати інформацію та відповіді на запитання в реальному часі.

З цією метою ми запитали у батьків, як їм зручно отримувати інформацію, щодо надання логопедичних послуг в територіальній громаді. Отримані результати ми згрупували за схожістю та результати занесли в таблицю 3.

Таблиця 3.

Результати відповіді на запитання: «Який для Вас буде найзручніший спосіб отримання інформації щодо діяльності логопедичних пунктів в територіальній громаді?»

Відповідь респондентів	Оцінка у % (кількості)
Інтернет	15 % (14)
Телефон	6 % (6)
Соціальні мережі, група у вайбері, фейсбуці або телеграмі.	35 % (33)
Будь-який спосіб	2 % (2)
Повідомлення	2 % (2)
Оголошення в навчальних закладах	6 % (6)
Онлайн	2 % (2)
ЗМІ	3 % (3)
На електронну адресу навчальних закладів чи батьків	7 % (7)
Не відповіли	9 % (8)
Логопедичний пункт з метою поширення інформації для батьків	1 % (1)
Сповіщення на офіційних каналах громади	6 % (6)
Живе спілкування, зустрічі, відеозаписи, уроки.	2 % (2)
Присутність логопеда в навчальному закладі задля інформування батьків.	4 % (4)

Після проведеного анкетування та аналізу результатів ми визначили важливість просвітницької діяльності в територіальній громаді. На основі результатів анкетування нами було розроблено методичні рекомендації, метою яких є надання інформації батькам про логопедичні послуги, де їх надають у Миронівській територіальній громаді та поінформованість про сутність логопедичних послуг. Методичні рекомендації ми оформили у інформаційний буклет.

Розробка інформаційного буклету для батьків щодо надання логопедичних послуг в громаді — важливий інструмент для інформування та підтримки батьків у питаннях розвитку мовлення їхніх дітей. Інформаційний буклет ми умовно поділили на кілька блоків. В першому блоці міститься загальна інформація, а саме: емблема територіальної громади та посилання на заклади та установи, де може бути розміщена інформація щодо логопедичних послуг. В цьому блоці також є визначення хто такий логопед (логопед — спеціаліст (педагог), що працює з дітьми, підліт-

ками та дорослими з метою діагностики, корекції та профілактики мовленнєвих порушень).

Другий блок інформаційного буклету містить загальні рекомендації:

- Де можуть надаватися логопедичні (логопедичні пункт — структурний орган, що забезпечує виявлення та надання логопедичних послуг дітям дошкільного віку та початкової освіти; кабінет логопедичного пункту — приміщення, які розміщені у закладі чи установі освіти; Інклюзивно-ресурсний центр).
- Які завдання логопедичних послуг (профілактика виникнення мовленнєвих порушень у дітей; діагностика мовленнєвого розвитку дитини; корекційно-розвиткові послуги).
- Інформацію про те, коли потрібно звернутися до логопеда (затримка мовленнєвого розвитку дитини; порушення звуковимови; заїкання; обмежений словник дитини; проблеми з розумінням мови;

труднощі в читанні і письмі; міофункціональні порушення).

- Рекомендації щодо профілактики мовленнєвих порушень у дітей: розмови з дитиною, читання книг, розширення активного та пасивного словника, розвиваючі ігри, за необхідності консультації в логопеда.

Профілактика мовленнєвих порушень у дітей є важливою для забезпечення їхнього успішного розвитку, тому батьки повинні володіти такою інформацією. Вдосконалення мовлення дитини є надзвичайно важливим процесом та відіграє ключову роль у спілкуванні, вираженні думок, розвитку мислення та соціальних навичках.

Висновки. Отримані результати дослідження засвідчили, що багато батьків мають певне розу-

міння особливостей розвитку мовлення дитини. Більшість відповідей вказують, що батьки розуміють, коли дитина повинна почати висловлювати перші фрази та спілкуватися. Загальною тенденцією є бажання батьків бути освіченими та інформованими про розвиток мовлення своїх дітей. Важливо підтримувати цю мотивацію батьків і забезпечувати їхній доступ до надійних та достовірних інформаційних ресурсів. Інформовані батьки можуть бути більш успішними у вирішенні питань мовленнєвого розвитку своїх дітей та сприяти їхньому успіху в цій сфері.

Дослідження підкреслило важливість інформаційної роботи з батьками, спрямованої на поширення знань про роль логопеда та наявність логопедичних послуг для дітей у громаді.

ДЖЕРЕЛА

1. Безпалько О.В. *Соціальна робота в громаді*. 2005. 176 с.
2. Губарь О. Г. *Основні етапи розвитку логопедичної допомоги підліткам в Україні*. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2011. Вип. 17. С. 61-62.
3. Зверева І.Д. *Тренінговий курс «Основ батьківської компетентності» — Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів*: Наук.-метод. посіб. За ред.. К. Левченко, І. Трубавіної. 2008. 384 с.
4. Кисличенко В. А. *Логопедичний супровід сім'ї дитини із затримкою психічного розвитку*. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2017. Вип. 33. С.26-31.
5. Кисличенко В.А. *Інтерактивна взаємодія логопеда з батьками у програмі логопедичного супроводу* // Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. 2020. Вип. 16 (1). С. 113-121.
6. Ковальчук Ж. М. *Становлення та розвиток теоретичних засад логопедії в Україні (друга половина ХХ століття — початок ХХІ століття)* : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.03 / Київ, 2020. 201 с.
7. Козинець О.В., Линдіна Є.Ю. *Ключові віхи в розвитку логопедії: з часів античного світу до початку ХVІІІ століття*. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2021. Вип. 41. С. 54-64.
8. Колосок С.І., Бучна Н. Б. *Аналіз сфери надання логопедичних послуг в м. Суми*. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф. (Україна, м. Суми, 27 травня 2015 р.). 2015. С. 456-457.
9. Кравченко А.І., Мороз Л.В., Стахова Л.Л., Ласточкіна О.В., Зелінська-Любченко К.О., Кравченко І.В. *Логопедично-реабілітаційний супровід дітей із порушеннями психофізичного розвитку* : монографія; за ред. А.І. Кравченка. 2021. 288 с.
10. Ласточкіна О., Лянна О., Литвиненко В. *Сучасні напрями роботи з сім'єю, що виховує дитину з порушеннями мовлення* // Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2019. №3 (66). С.144-149. DOI: 10.33310/2518-7813-2019-66-3-144-149.
11. Мороз О. *Територіальна громада: сутність, становлення та сучасність та сучасні українські реалії*. Науковий вісник. 2008. Вип. 2. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26506/moroz.pdf>
12. Федорович Л. О. *Концептуальні засади підготовки логопеда до роботи з дітьми раннього віку у вищих навчальних закладах в умовах інтеграції в Європейський освітній простір*. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2012. Вип. 21. С.286-290.
13. Шахрай В.М. *Формування соціальної компетентності особистості як умови її якісної взаємодії з суспільством* // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Педагогічні науки. 2012. № 7 (242). Частина II. С. 53–59.
14. Шевців З.М. *Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу* : монографія. 2017. 384 с.
15. Шеремет М. К. *Логопедія*. За ред. М.К. Шеремет. 2014. 672 с.

16. Щербакова І. Психологічні особливості професійної діяльності логопедів в закладах освіти. SCIENTIFIC CONFERENCES. XIV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. (Україна, м. Суми, 31 бер. 2019 р.). URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/en/art/4916>.
17. Green S. L., Scott C. M. *The history of speech and language impairments*. History of Special Education. Advances in Special Education. 2011. Vol. 21. pp. 119-149. doi: [https://doi.org/10.1108/S0270-4013\(2011\)0000021019](https://doi.org/10.1108/S0270-4013(2011)0000021019)
18. Raaijmakers, M., Dekker, J., Dejonckere, P., Zee, J. van der. *Medical and educational fields in logopedics in the Netherlands: a comparison in historical and European perspective*. Folia Phoniatica et Logopaedica. 1998. Vol. 50(2). pp. 80-91.
19. Skrypnyk T., Maksymchuk M., Martynchuk O., Suprun H., Pavliuk R. *Increasing the Competence of Teachers in the Formation of Socio-Emotional Skills of Inclusive Classes Pupils*. The New Educational Review. 2021. 65 (3). 224-235. DOI: 10.15804/tner.2021.65.3.18.

REFERENCES

1. Bezpalko O.V. (2005). *Sotsialna robota v gromadi [Social work in the community]*. 2005. 176 p. [in Ukrainian]
2. Hubar O.H. (2011). *Osnovni etapy rozvytku lohopedychnoi dopomohy pidlitkam v Ukraini // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 19. Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykhohihiia [The main stages of speech therapy development for adolescents in Ukraine // Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 19. Correctional pedagogy and special psychology]*. Vol. 17. P. 61-62. [in Ukrainian]
3. Zvierieva I.D. (2008). *Treninhovyi kurs «Osnov batkivskoi kompetentnosti» — Sotsialno-pedahohichna ta psykhohichna robota z ditmy trudovykh mihrantiv [Training course «Fundamentals of parental competence» — Social-pedagogical and psychological work with children of labor migrants]*. 384 p. [in Ukrainian]
4. Kyslychenko V.A. (2017). *Lohopedychnyi suprovid simi dytyny iz zatrymkoiu psykhichnoho rozvytku // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 19. Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykhohihiia [Speech therapy support for the family of a child with mental retardation // Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 19. Correctional pedagogy and special psychology]*. Vol. 33. P.26-31. [in Ukrainian]
5. Kyslychenko V.A. (2020). *Interaktyvna vzaiemodiia lohopedaz z batkami u prohrami lohopedychnoho suprovodu //Aktualni pytannia korektsiinoi osvity. Pedahohichni nauky. [Interactive interaction of a speech therapist with parents in the program of speech therapy support //Actual issues of correctional education. Pedagogical sciences]*. Vol. 16 (1). P. 113-121. [in Ukrainian]
6. Kovalchuk Zh. M. (2020). *Stanovlennia ta rozvytok teoretychnykh zasad lohopedii v Ukraini (druga polovyna XX stolittia — pochatok XXI stolittia) Formation and development of theoretical foundations of speech therapy in Ukraine (second half of the 20th century — beginning of the 21st century): thesis. ... candidate ped. sciences: 13.00.03 / Kyiv. 201 p. [in Ukrainian]*
7. Kozynets O.V., Lyndina Ye.Iu. (2021). *Kliuchovi vikhy v rozvytku lohopedii: z chasiv antychnoho svitu do pochatku KhVIII stolittia. Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriiia 19. Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykhohihiia [Key milestones in the development of speech therapy: from the time of the ancient world to the beginning of the 18th century // Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 19. Correctional pedagogy and special psychology]*. Vol. 41. P. 54-64. [in Ukrainian]
8. Kolosok S.I., Buchna N. B. (2015). *Analiz sfery nadannia lohopedychnykh posluh v m. Sumy. Ekonomichni problemy staloho rozvytku [Analysis of the field of speech therapy services in the city of Sumy. Economic problems of sustainable development] : materials of the International Scientific and Practical Conference named after Prof. Balatskyi O.F. (Ukraine, Sumy, May 27, 2015). 2015. P. 456-457. [in Ukrainian]*
9. Kravchenko A.I., Moroz L.V., Stakhova L.L., Lastochkina O.V., Zelinska-Liubchenko K.O., Kravchenko I.V. (2021). *Lohopedychno-reabilitatsiinyi suprovid ditei iz porushenniamy psykhofizychnoho rozvytku [Speech therapy and rehabilitation support for children with disorders of psychophysical development]*. 288 p. [in Ukrainian]
10. Lastochkina O., Lianna O., Lytvynenko V. (2019). *Suchasni napriamy roboty z simieiu, shcho vykhovuie dytynu z porushenniamy movlennia // Naukovyi visnyk MNU imeni V.O. Sukhomlynsko [Modern directions of work with a family raising a child with speech disorders // Scientific Bulletin of V.O Sukhomlynskyi MNU. Pedagogical sciences]*. №3 (66). P.144-149. DOI: 10.33310/2518-7813-2019-66-3-144-149. [in Ukrainian]
11. Moroz O. (2008). *Terytorialna hromada: sutnist, stanovlennia ta suchasnist ta suchasni ukraïnski realii. Naukovyi visnyk [Territorial community: essence, formation and modernity and modern Ukrainian realities. Scientific Bulletin]*. Vol. 2. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26506/moroz.pdf> [in Ukrainian]

12. Fedorovych L. O. (2012). *Kontseptualni zasady pidhotovky lohopedada do roboty z ditmy rannoho viku u vyshchyykh navchalnykh zakladakh v umovakh intehratsii v Yevropeyskyi osvittii prostir* // *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 19 : Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia [Conceptual principles of training a speech therapist to work with young children in higher educational institutions in the conditions of integration into the European educational space // Scientific journal of the M. P. Drahomanov NPU. Series 19: Correctional pedagogy and special psychology]*. Vol. 21. P.286-290. [in Ukrainian]
13. Shakhrai V.M. (2012). *Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti osobystosti yak umovy yii yakisnoi vzaiemodii z suspilstvom* // *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii : Pedahohichni nauky [The formation of the social competence of the individual as a condition for its qualitative interaction with society // Bulletin of the Luhansk National University named after Taras Shevchenko. Series: Pedagogical sciences]*. № 7 (242). Part II. P. 53–59. [in Ukrainian]
14. Shevtsiv Z.M. (2017). *Profesiina pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovoii shkoly do roboty v inkluzyivnomu seredovyshchi zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu [Professional training of future primary school teachers to work in an inclusive environment of a comprehensive educational institution] : monohrafiia*. 384 p. [in Ukrainian]
15. Sheremet M.K. (2014). *Lohopediia [Speech therapy]*. 672 p. [in Ukrainian]
16. Shcherbakova I. (2019). *Psykholohichni osoblyvosti profesiinoi diialnosti lohopediv v zakladakh osvity. [Psychological features of the professional activity of speech therapists in educational institutions]*. SCIENTIFIC CONFERENCES. XIV International Scientific and Practical Internet Conference. (Ukraine, Sumy, March 31, 2019). URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/en/art/4916>. [in Ukrainian]
17. Green S.L., Scott C. M. *The history of speech and language impairments*. History of Special Education. Advances in Special Education. 2011. Vol. 21. pp. 119-149. doi: [https://doi.org/10.1108/S0270-4013\(2011\)0000021019](https://doi.org/10.1108/S0270-4013(2011)0000021019) [in English]
18. Raaijmakers, M., Dekker, J., Dejonckere, P., Zee, J. van der. *Medical and educational fields in logopedics in the Netherlands: a comparison in historical and European perspective*. Folia Phoniatica et Logopaedica. 1998. Vol. 50(2). pp. 80-91. [in English]
19. Skrypnyk T., Maksymchuk M., Martynchuk O., Suprun H., Pavliuk R. *Increasing the Competence of Teachers in the Formation of Socio-Emotional Skills of Inclusive Classes Pupils*. The New Educational Review. 2021. 65 (3). 224-235. DOI: 10.15804/tner.2021.65.3.18. [in English]

Siroshtan K., Pavliuk R.

FEATURES OF EDUCATIONAL WORK IN THE TERRITORIAL COMMUNITY REGARDING THE PROVISION OF LOGOPEDICS SERVICES

Abstract. *The proposed article highlights the peculiarities of educational work in the territorial community regarding the provision of speech therapy services. Based on the theoretical analysis of scientific and methodical literature, the historical development, peculiarities and formation of the provision of speech therapy services and speech therapy as a science as a whole are studied. It was determined that the speech therapist can carry out corrective, diagnostic, preventive and educational work, but a special emphasis in this process is determined on the importance of the speech therapist's work in the territorial community regarding educational activities, cooperation with parents and raising the level of their pedagogical culture.*

In order to study the awareness of residents of territorial communities (adults who have children), a survey was conducted regarding the provision of speech therapy services. The obtained results of the study proved that many parents have a certain understanding of the peculiarities of the child's speech development. Most of the answers indicate that parents understand when the child should begin to express the first phrases and communicate. A general trend is the desire of parents to be educated and informed about the speech development of their children. It is important to support this motivation of parents and ensure their access to reliable and trustworthy information resources. Informed parents can be more successful in addressing the issues of their children's speech development and contribute to their success in this area.

Prevention of speech disorders in children is important to ensure their successful development, so parents should have such information. Improving a child's speech is an extremely important process and plays a key role in communication, expression of thoughts, development of thinking and social skills.

The study emphasized the importance of informational work with parents aimed at spreading knowledge about the role of a speech therapist and the availability of speech therapy services for children in the community.

Keywords: *educational work; local community; speech therapy services; speech therapist; speech disorders.*

Стаття надійшла до редакції 12.10.2023

Прийнято до друку 27.10.2023